

A coming out mint beszédesemény a queer tükrében

Jelige: queer

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
1.1 A dolgozat felépítése.....	4
2. A queerelméletről – avagy „mit akarnak a queerek?”.....	4
3. A coming out definíciója.....	7
3.1 A coming out és az identitáspolitika	8
3.1.1. Az identitáskonstruáló heteroszexuális coming out	10
4. Hipotézis	11
5. Queer, mint identitás?	18
5. A coming out további lehetséges fajtái.....	23
5.1. A nonverbális coming out.....	23
5.2. Coming out a verbalitáson túl.....	27
8. A vizsgálat módszertana.....	32
8.1. Az interjúalanyok rövid bemutatása	34
9. Összegzés	35
10. Bibliográfia.....	35

1. Bevezetés

Az egyik óráim után bementem a női vécébe az egyetemen. Két lány épp átöltözött odabent, és ahogy beléptem, rögtön maguk elé kapták a felsőjüket, majd nevetgélve megjegyezték, hogy ők csak átöltöznek, és amúgy teljes mértékben a fiúkat szeretik, nem kell félreértenem a szituációt. Ebből az életből vett példából is jól látszik, hogy a heteronormativitástól eltérő szexuális viselkedés, illetve inkább ennek nyilvánossága egyre fontosabb téma a mai magyar társadalomban. A rendszerváltás előtt tabunak számított nyilvánosan a szexualitásról beszélni (kizárólag az ország két szexológusán keresztül, Lux Elvira és Veres Pál munkásságának kapcsán lehetett „legálisan”, és többé-kevésbé nyíltan közelíteni a témához), de az elmúlt 20 évben kibontakozott a társadalmi diskurzus erről a témakörrel is. Ennek az egyik példája a Budapest Pride, melyet 1993 óta minden évben megrendeznek, 1997-ben pedig megtartották az első megleghívófelvonulást. Minden évben komoly sajtóvisszhangot vált ki azóta is¹, és sokakat állásfoglalásra készítet a témával kapcsolatban. A tengernyi példából egy másik jellemző jelenség a Labrisz Leszbikus Egyesület munkássága. Sokszínű tevékenységeinek egyike, hogy középiskolákban, illetve egyetemeken, főiskolákon tartanak kvázi-felvilágosító órákat a homoszexualitással, a sztereotípiákkal, a homofóbiával stb. kapcsolatban.² A queer posztstrukturalista elmélet, mely új távlatokat nyithat a heteronormativitástól eltérő szexuális gyakorlatokról, illetve ehhez kapcsolódóan az identitásokról való gondolkodásunkról. Összefoglalva a lényegét, az elmélet a már létező identitáskategóriákat vonja kritika alá, és ezáltal hordozza a már felvázolt diskurzus kiszélesítésének lehetőségét, és jövőjének befolyásolásában is fontos szerepet játszhat. Nemzetközileg a queer egyre nagyobb népszerűségnek örvend, de hazánkban még szinte ismeretlen, és feltáratlan terület (főleg nyelvészeti szempontból). Az elmélet feltűnése érinti a coming out (vagyis magyarul előbújás) jelenségét is. A kifejezést leggyakrabban arra az eseményre szokták alkalmazni, amikor egy ember kisebb-nagyobb nyilvánosságnak beszámol a nem heteronormatív szexuális gyakorlatairól, vágyairól, vagy épp identitásáról. Dolgozatomban elsősorban arra a

¹ <http://444.hu/category/developing/budapest-pride-2013/> (Budapest Pride, 2013, 2015.01.06.)
<http://www.origo.hu/itthon/20130706-kepgaleria-a-budapest-pride-felvonulasrol.html> (Nézegetsen

² <http://www.labrisz.hu/mm> (Melegség és megismerés, 2007-2012, 2015.01.06.)

kérdésre keresem a választ, hogy a coming outnak milyen lehetőségei vannak egy ilyen elmélet tükrében, illetve szükséges és lehetséges-e újraértelmezni olyan szempontok alapján, melyek eddig még nem kerültek előtérbe.

1.1 A dolgozat felépítése

Dolgozatomat a queerelmélet részletes bemutatásával kezdem. Ezt a téma újszerűsége és a magyar szakirodalom hiányosságai teszik indokolttá. Utána pedig a coming out definíciós lehetőségeinek áttekintése következik, majd a jelenség és az identitáspolitikai viszonyrendszerének bemutatása. Az elméleti áttekintést követően a gyakorlati vizsgálatokra térek át, tehát az interjúk lejegyzett anyagának elemzésével kísérlem meg bizonyítani a hipotézisemet. A queer coming out lehetséges fajtái című fejezetben kísérletet teszek az elmélet tükrében vizsgálható comingout-fajták kategorizálására, majd a módszertani fejezetben részletesen bemutatom a kutatáshoz használt módszereket, és alapelveket.

2. A queerelméletről – avagy „mit akarnak a queerek?”³

Minden elmélet nagy vonalakban történő bemutatása nehéz feladat (hiszen nemcsak külföldön szólnak egész könyvek erről, de már Magyarországon is megjelent Annamarie Jagose áttekintő munkája, a Bevezetés a Queerelméletbe), ám ez a queer esetben még nehezebb, hiszen „értelmezhetőségének nagyon is fontos alkotóeleme a meghatározhatatlanság és a rugalmasság” (Jagose 2003:13).

A queer pontos és lekerekített definíciójának megfogalmazása valószínűleg pont ezen tulajdonságai miatt lehetetlen, épp ezért egy teljesen más oldalról kell ehhez a jelenséghez közelítenünk. A queerség egyfajta ellenállás, mely a „természetesnek tekintett alapkategóriák megkérdőjelezését tekinti legfontosabb stratégiájának” (Jagose 2003:96), és a „biológiai nem, a társadalmi nem, és a vágy össze nem illeszkedő pontjaira összpontosít” (Jagose 2003:14).

³ Michael Warner a *Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory* című munkájának bevezetőjében fogalmazza meg ezt a kérdést.

Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a queer lehetőséget ad arra, hogy az identitásról, a szexuális vágyról és gyakorlatokról való gondolkozásban teljesen új távlatok nyíljanak meg. Ez nemcsak azt jelenti, hogy újraértelmezi az eddigi kisebbségi szexuális jelenségekről szóló diskurzust, hanem lényegéből fakadóan meg is kérdőjelezi ennek szükségességét. Az elmélet egyik leglényegibb tulajdonsága, hogy „mivel az összes identitáshoz szkeptikusan áll hozzá, a queer megközelítések *nem* esnek egybe az LMBTIA (leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, interszexuális, aszexuális) tanulmányokkal, annak ellenére, hogy természetesen a kettő között vannak azonosságok és közös metszéspontok.”⁴

Gyakorlatilag a queer magába foglalja az LMBT szavakat is, és tulajdonképpen feloldja őket; elég lenne egyetlen Q betűvel jelölni a mozgalmat (ennek az esztétikai vonatkozására most nem térnék ki, mindenesetre izgalmas vitákra adhatna okot).

Ennek ellenére néhány hónapja felfedeztem egy matricát, mely finom gerillamarketinggel egy LMBTQ-filmfesztivált reklámozott. Az LMBT betűszó már korábban is ismert volt számomra, azonban ezzel, a Q-val, vagyis a *queer*rel kiegészült változattal akkor találkoztam először. Ez a jelenség is jelez egyfajta félreértettséget az elmélettel kapcsolatban, hiszen nem egy új identitáskategóriát takar, hanem az identitások szükségességének megkérdőjelezését – ehhez képest pedig úgy került be a köztudatba, mint egy újabb, jól körülhatárolható identitáskategória.

Michael Warner *Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory* című tanulmánykötet bevezetőjében fogalmazza meg azt a gondolatot, hogy „az itt közölt esszék túlmutatnak azon, hogy a leszbikusok és a melegek iránti tolerancia fontosságát emeljék ki. A világ természetes és vágyott queer természetét hangsúlyozzák. Ez a lépés szükségessé vált, már csak azért is mert túl sok privilégiummal jár a heteroszexuális kultúra exkluzív képessége arra, hogy társadalomként értelmezze magát” (Warner 1993:21)⁵.

⁴ Az eredeti szöveg: „because their sceptical stance towards *all* versions of identity, queer approaches are *not* co-extensive with LMBTIA (lesbian, gay, bisexual, transgender, intersexes, asexual) studies, although there are of course synergies and intersections between the two.”

⁵ The essays in this volume go beyond calling for tolerance of lesbians and gays. They assert the necessarily and desirably queer nature of the world. This extra step has become necessary, if only because so much privilege lies in heterosexual culture’s exclusive ability to interpret itself as society.

A queer egyik legfontosabb tulajdonsága tehát az, hogy az eddigi elméleti keretek és rendszerek helyett teremt saját alternatívát. Teljesen más nézőponttal rendelkezik, mint a társadalmi gondolkodás szövetébe ágyazódott bináris oppozíció (heteroszexuális – nem heteroszexuális) alapuló elképzelések. Alapvető élményünk, hogy „a modern heteronormatív társadalom fősodrában mindenki heteroszexuális, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik, és meleg férfiak és leszbikusok életük során végtelen számú szituációban kell másként megtapasztalni, és felfedni magukat”-állapítja meg Kathleen M. Wood (1997:257) ⁶, és a queer ennél a pontnál kínál alternatívát.

A queer megjelenését további tényezők is szükségessé tették. A „hagyományos” kategóriák kevésnek bizonyultak olyan esetek és helyzetek definiálása esetén, melyek bármilyen formában feszegetik a már kialakult identitások kereteit. a nyelvi eszköztárból hiányoztak (és hiányoznak a mai napig) azok a kifejezések, melyeket az árnyaltabb szexuális gyakorlatok, és identitások leírására használhatnánk. Ha valakire a *meleg* vagy *homoszexuális* elnevezést használjuk, azzal a közmegegyezés szerint arra utalunk, hogy az illető kizárólag a saját neméhez tartozókkal alakít ki szexuális (pár)kapcsolatokat. Ennek tükrében vizsgáljuk meg a Jagose által is idézett Bartos (1993:29) tanulmány egyik kiragadott részletét:

„Meleg sem vagyok igazán. Hetente két-három alkalommal szexelek egy másik férfival, de ennyi. Ez nagyon kis része az időmnek. Ha összeadjuk, hogy mennyi időt töltök azzal, hogy férfiakat keresek, és szexelek velük, az hetente egy-két óránál többet nem tesz ki többet. Az időm többi részében heteroszexuális vagyok, nő, családember” (Bartos 1993:29).

Ebben az idézetben is tetten érhetjük a jelenséget, mely a dolgozatomnak is az egyik lényegi pontja: úgy beszélni a heteronormativtól eltérő szexuális szokásokról illetve vágyakról, ahogy eddig a nyelvi és társadalmi korlátok miatt lehetetlen volt: anélkül, hogy új, lekerekített identitás konstruálódna. A queerelmélet pedig hosszú idő óta az első olyan jelenség, mely ennek lehetőséget képes biztosítani.

⁶ Az eredeti szöveg: „Because mainstream heterosexist society would have it that everyone be heterosexual until proven otherwise, gay men and lesbians have, throughout the course of a lifetime, an infinite number of situations in which we must experience and reveal ourselves as „other”.”

3. A coming out definíciója

Ahogy A. C. Liang is megállapítja „a coming outnak nincs egyezményes definíciója” (Liang 1997: 291)⁷. Az első problematikus pont, amely miatt ez valóban így van, az a kifejezés egyre szélesedő felhasználási köre. Egyaránt olvashatjuk vagy hallhatjuk akár vallási, politikai vagy közéleti témájú cikkekben vagy beszédekben. A modern nyugati társadalom szerint az is „előbújik”, aki beszámolt például mentális betegségéről, kiskorú terhességéről, alkohol-, illetve drogfüggőségéről vagy esetleg arról, hogy szexuális zaklatás áldozata volt (Chirrey 2003:34)⁸. Ha elfogadjuk ezt a definíciót, akkor könnyen abba a hibába eshetünk, hogy túlságosan is kitágítjuk a jelentés körét, és végül egy túl általános, és eredeti funkcióját ellátni képtelen kifejezéssel próbálunk majd közelíteni egy egyébként különleges, és nagyon speciális jelenséghez. Annak alátámasztására, hogy a szexualitással kapcsolatos előbújás az elsődleges és a társadalmilag legszélesebb körben ismert és elfogadott jelentés – hasonlóan a téma meghatározó kutatói által vizsgált témákhoz (Kitzinger-Land 2007, Chirrey 2003) egy popkulturális példát választottam. A South Park című, felnőtteknek szóló rajzfilmsorozat 2005-ös *Trapped in the closet* (magyarul *Egy házba zárt közösség*) című epizódjában a vallási beállítottságát nyíltan vállaló Tom Cruise és John Travolta bezárkóznak egy szerkénybe, és a rész gegjeinek jelentős részét ezután arra építik fel, hogy a szereplők nem bújnak elő – „they won’t come out of the closet” – és ezzel a készítők finoman azt érzékeltetik, hogy a két színész nem hajlandó beismerni a homoszexualitásuk tényét. Egy ilyen széles tömegeket megmozgató műsor esetében csak akkor kerülhet sor ilyen jellegű, kétértelmű nyelvi humor használatára, ha egészen biztos, hogy a befogadó közönség teljesen tisztában lesz az utalások jelentésével.

Magyarországon a coming out egy teljesen új fogalom. Maga a jelenség természetesen már korábban is létezett, de nem volt külön elnevezése. Érdekes, hogy maga a kifejezés az angol „coming out of the closet” – vagyis a „kibújni a szekrényből”

⁷ Az eredeti szöveg: „so too is there no central definition of coming out.”

⁸ Az eredeti szöveg: In these terms, the individual in western society who discloses, for example, their mental illness, their survival of sexual abuse, their underage pregnancy, or their drink or drug dependency , has ‘come out’.

rövidített alakjából származik (Liang 1997:291)⁹, és a magyar „előbújás” ennek a tükörfordítása.

3.1 A coming out és az identitáspolitikai

Ha elfogadjuk a fenti érvelést, és a jelentést leszűkítjük kizárólag a szexualitást érintő témakörre, akkor is rengeteg dilemmával találkozunk, ebből az egyik legfontosabb a coming out és az identitáspolitikai viszonya.

A standard identitáspolitikai nézet a coming outtal kapcsolatban, hogy egy ilyen esemény keretében konstruálódik meg az új, meleg identitás. Ez a fajta megközelítés olyannyira általános és elfogadott, hogy a témát szakirodalmában is rengeteg ilyen jellegű megállapítással találkozhatunk. Például Chirrey szerint a coming out során a személy aláveti magát annak a folyamatnak, melynek során a heteroszexuálistól eltérő identitást hoz létre (Chirrey 2003:24)¹⁰. Liang így fogalmaz: „A coming out tehát egy beszédaktus, mely nemcsak leírja egy adott kérdés akkori állapotát (nevezetesen a beszélő meleg voltát), hanem az új meleg személyiséget is létrehozza. Azzal, hogy életre hívja az új meleg személyiséget, az egyén megváltoztatja a társadalmi valóságot azáltal hogy hallgatóságát közösségbe kovácsolja, és így képes lesz egy új, a melegek ügyében tudatos kultúra létrehozásának előkészítésében” (Liang 1997:293)¹¹. Ezeknél a definícióknál maga a coming out szinte másodlagos az új identitás megalkotásához képest. A magyarországi helyzet ezzel kapcsolatban megegyezik a nemzetközivel, annyi különbséggel, hogy tudományos szövegek még nem foglalkoztak érdemben ezzel a kérdéssel, ezért csak gyakorlati példák léteznek. Érdekes körülnézni a Budapest Pride honlapján, mert jelenleg talán ez a legismertebb és legnépszerűbb szervezet, mely

⁹ Az eredeti szöveg: The term for the act of naming and accepting one's same-sex is *coming out*, the shortened form of *coming out of the closet*.

¹⁰ Az eredeti szöveg: „It may also be theorised as a fundamental means by which an individual undertakes the process of constructing a sexual identity that is non-heterosexual.”

¹¹ Az eredeti szöveg: „Coming out is therefore a speech act that not only describes a state of affairs, namely the speaker's gayness, but also brings those affairs, a new gay self, into being. By presenting a gay self, an individual alters social reality by creating a community of listeners and thereby establishing the beginnings of a new gay-aware culture.”

nézeteit egy identitáspolitikai vázra húzta fel. Az ő meghatározásuk a következő:

A „coming out (of the closet)” az 1960-as évekből eredő angol kifejezés, ami az előbújást jelenti, vagyis azt, hogy valaki felismeri, elfogadja és másokkal is megosztja, hogy leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű vagy queer (LMBTQ). A coming out tehát egy folyamat, amelyben magunk és mások számára „előbújunk” szexuális orientációnkkal és/vagy nemi identitásunkkal kapcsolatban. [...] Az előbújás önmagunk előtt ugyanolyan fontos, mint mások előtt. Társadalmunkban általában minden embert heteroszexuálisnak és ciszneműnek feltételeznek, tehát olyannak, aki az ellenkező neműek iránt érez vonzalmat, illetve a nemi identitása megegyezik a születési nemével. Az LMBTQ embereknek ezért minden szituációban döntést kell hozniuk, hogy kinek javítja ki a téves feltételezését, kinek bújik elő és kinek hallgat az identitásáról.¹²

Nem véletlenül választottam ezt az idézetet. Ez a szöveg jól reprezentálja a jelenlegi, magyar identitáspolitikai helyzetet a coming outtal kapcsolatban. A cikk alapvetően a Coming Out Day, vagyis az Előbújás Napja apropóján készült, melyet 2013-ban második alkalommal tartottak meg Magyarországon. Ez az esemény egyrészt a társadalom figyelmét igyekszik felhívni az előbújás fontosságára, illetve „belső” eligazító anyag az identitás megkonstruálására, amelyre a cikk végi idézet is jó példa:

„Azt üzenjük minden LMBTQ embernek, hogy fontosnak tartjuk, hogy kiálljanak önmagukért és azért, akit szeretnek. Együtt egy olyan világot szeretnénk építeni, ahol a sokszínűség és az elfogadás a legnagyobb érték.”

Érthető ez az álláspont, hiszen „a modern heteronormatív társadalom fősodrában mindenki heteroszexuális, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik, és meleg férfiak és leszbikusok életük során végtelen számú szituációban kell másként megtapasztalni, és felfedni magukat”- állapítja meg Kathleen M. Wood (1997:257) ¹³. Önmagában ez a megállapítás logikusnak és megdönthetetlennek tűnik, azonban nagyon egyoldalú, és

¹² <http://budapestpride.hu/cod/elobujas-napja-coming-out-day>

¹³ Az eredeti szöveg: „Because mainstream heterosexist society would have it that everyone be heterosexual until proven otherwise, gay men and lesbians have, throughout the course of a lifetime, an infinite number of situations in which we must experience and reveal ourselves as „other”.”

minden egyéb nézőpontot és lehetőséget kizár. Nem veszi számításba a vágyról és a szexuális gyakorlatokról szóló gyakorlatokat, így a queer nézőpontot ez a definíció kizárja. Tehát ha a coming outra új identitást konstruáló beszédaktusként gondolunk, akkor a lehető legmesszebb kerülünk a queer megközelítéstől, mely többek között éppen az identitásokat problematizálja. Képzeljünk el egy szekrényt, melyen belül egy, méreteiben a miénkhez hasonló méretű világ van. Ha az identitáspolitika szemszögéből vizsgálódunk, akkor „kibújni a szekrényből” épp csak annyit tesz, hogy a metaforikus szekrény egyik oldaláról a másikra kerülünk, és az ajtó kinyitása komoly és meghatározó feladat. A queerelméletben (ha kibontom a metaforát) pedig szó sincs szekrényekről, átlépésről, világokról, hiszen mindenki szabadon mozoghat, bármiféle lekerekített és jellemző identitás szinte kötelező konstruálása nélkül. Ezzel nem azt állítom, hogy a fent említett példák nem számítanak coming outnak, csupán azt, hogy a queer és az előbújás kapcsolatát ebben a kontextusban nem lehet értelmezni, és egészen más szempontokat kell a továbbiakban figyelembe venni.

3.1.1. Az identitáskonstruáló heteroszexuális coming out

Érdemes foglalkozni azzal a jelenséggel, melyre az egyszerűség kedvéért csak heteroszexuális coming outként fogok hivatkozni, mert ez egy eddig feltáratlan, mégis nagyon gyakori, és jellemző aspektusa a coming outnak, és bár elsőre úgy tűnhet, hogy ez is a heteroszexuális- homoszexuális dichotómiát erősíti, úgy gondolom, hogy épp ahhoz szükséges, hogy a coming outról kiegyenlítetten lehessen gondolni. Ha elfogadjuk, hogy ez nem csak az egyik „oldal” jellemző beszédaktusa, hanem módosított formában ugyan, de az identitást konstruáló coming out a heteroszexuális emberek oldaláról is létezhet, akkor talán közelebb jutunk a probléma megoldásához. Ahogy az előző fejezetben idézett szövegekből is kiderül az igény, hogy a magát homoszexuálisnak valló egyén a coming outon keresztül megerősítse, és a nyilvánosság előtt felvállalja az identitását, ez a jelenség megfigyelhető a heteroszexuális oldalról is, egészen más beszédhelyzetben, általában más nyelvi eszközökkel, és teljesen ellentétes célokkal. Egy ilyen coming out célja az, hogy a beszélő létrehozza, illetve megerősítse a másik beszélő számára a heteroszexuális identitását.

Ez ellentmondásosnak tűnhet azzal a kijelentéssel, hogy társadalmunkban mindenki heteroszexuális egészen addig, míg be nem bizonyosodik az ellenkezője. Azonban úgy gondolom, hogy ez a kijelentés csak abban az esetben igaz, ha a téma, vagy a szituáció „semleges”. Azonban ha a normatívától eltérő identitások vagy szexualitás kérdése megjelenik internetes fórumokon, vagy akár mindennapos beszédhelyzetekben, akkor egészen más a helyzet. Gyakori jelenség, hogy a fórumozók a pozitív véleményük megfogalmazása előtt vagy után az „én nem vagyok meleg, de...”- fordulatot használják, tehát fontosnak érzik, hogy semmiképpen se azonosítsák őket esetleges szimpátiájuk alapján egy olyan csoporttal, melynek ambivalens a megítélése, és saját érveiket a heteroszexuális identitásuk kinyilatkoztatásával próbálták meg erősíteni.

Egy másik lehetséges szituáció, ha egy azonos nemű közeledést valaki az identitására hivatkozva utasít el. Ezt a jelenség is rendkívül sok megformálási lehetőséget tartogat magában (hadd említsek egy általam gyűjtött példát: „Ne haragudj, de mi nem egy ligában játszunk”), és sok tanulsággal szolgáló kutatási terület lehet a jövőben, melyet eddig valószínűleg épp az identitáspolitikai nézőpont előretörése szorított háttérbe.

4. Hipotézis

Ha a coming outa queer szempontból tekintünk, (tehát egy olyan eseményre, mely nem hoz létre új identitást), a felmerülő kérdések száma még így is tekintélyes lesz. Az eddig áttekintett szakirodalmi példák döntő többsége összekötötte a coming outot egy, a heteroszexuálistól eltérő identitás konstruálásával. Ahogy már eddig is utaltam rá, ez egy olyan elmélet keretein belül vizsgálva, mely alapvetően kritizálja az identitásokat, és az identitások által létrejött kategóriákat, finoman szólva is problematikus.

Azonban ha a coming outot az eddigiektől eltérő szempontrendszer szerint vizsgáljuk és kategorizáljuk, az megoldást nyújthat a felmerülő kérdésekre.

Különbséget kell tennünk az identitást konstruáló, (például „én leszbikus vagyok”), illetve az olyan coming outról, mely „pusztán” a vágyról, vagy szexuális gyakorlatról, gyakorlatokról vagy orientációról számol be. Méghozzá azért, mert a queerelmélet felől közelítve csak az utóbbiak értelmezhetőek. Ez legkönnyebben – de nem kizárólagosan – azoknak az oldaláról következhet be, akik normatív szexuális gyakorlatokat folytatnak.

Ezzel a kijelentéssel nem a normatív-nem normatív dichotómia erősítése a célom. A társadalmi megítélés, és az ez által gyakorolt nyomás ténye viszont egy letagadhatatlan jelenség, melyet tényezőként kell száma vennünk a kérdés vizsgálatakor. Egy olyan ember, aki nagyrészt a társadalom által „elvárt” gyakorlatokat folytatja, sokkal nagyobb eséllyel tud majd akár viccből, félvállról beszámolni az esetleges, ettől eltérő szexuális gyakorlatáról vagy gyakorlatairól nyilatkozni anélkül, hogy a megítélésén ez bármit is változtatna. Egy olyan személy viszont, aki kamaszkorától kezdve különböző belső és külső korlátokba ütközött szexualitásának elfogadásának vagy épp kommunikálásának kapcsán, annak valószínűleg egy coming out nagyobb horderejű esemény, a személyiségének és a mindennapjainak meghatározó része, és így nagyobb eséllyel rakódik rá egy identitáspolitikai réteg, mely belépő lehet egy elfogadó, és erős közösséghez való csatlakozáshoz.

Az elméleti áttekintés után tehát az interjú szövegeiből válogatva néhány gyakorlati példán keresztül is áttekintem, hogy

- létezik-e olyan coming out, mely nem konstruál új LMBT...-identitást;
- létezik-e olyan coming out, mely queer szempontból is értelmezhető.

Anett, az egyetlen heteroszexuális alanyom interjúrészletét vizsgálom először, mert a többi alany saját coming out történeteket mondott el, és ez volt az egyetlen történet, ahol főleg befogadói oldalról vizsgálhatunk egy előbújást. Az átírában alkalmazott jelölések feloldását az 1-es számú melléklet tartalmazza.

Első interjúrészlet

1	Kérdező:	És: ö:: említetted, hogy volt neked egy meleg
2		barátod a gimiben. Ezt hogy tudtad meg?
3	Anett	Egész gimnáziumban tartott a barátságunk,
4		meg úgy ((nevet)) szenvedtünk vele hogy

5 kicsit több↑ kicsit kevesebb >nem nagyon
 6 tudtuk eldönteni hogy hányadán állunk
 7 egymással< és aztán ő elment Angliába
 8 egyetemre↑ és a::: az első évében amikor
 9 először hazajött egy ilyen hosszabb tavaszi
 10 szünetre↑ akkor beszéltük ezt a dolgot meg↑
 11 (0.2) ő akkor már egész konkrétan ezekkel a
 12 szavakkal mondta nekem hogy ő meleg, és
 13 akkor elmesélte a történetét annak, hogy
 14 hogyan jött erre rá mind mentálisan, mind
 15 szexuálisan és erről egészen konkrétumokban
 16 tudtunk beszélni.
 17 Kérd.: És még annak ellenére történtek ezek a dolgok
 18 hogy majdnem: egy szerelmi kapcsolatba
 19 kerülnetek?
 20 Anett: Hát igazából annak a tisztázásaképpen került
 21 szóba, hogy hogy ő én ugye akkor úgy
 22 voltam vele, hogy () belekezdének egy
 23 párkapcsolatba egy fiúval aki így kvázi a
 24 legjobb barátom, és akkor ő mondta erre, hogy
 25 (0.1) ő sajnos meleg, és akkor ezt az oldalát is
 26 meg tudtuk beszélni, hogy nagyon szeret
 27 engem, de szexuálisan sosem vonzódott
 28 hozzám. És és:: azt vette észre magán, hogy őt
 29 is leszólították Angliában egy bárban,és és
 30 szexuálisan vonzódott a fiúhoz, és (.) ekkor
 31 döbbsent rá, hogy mi a különbség aközött hogy
 32 !valakit nagyon szeret vagy valakit
 33 °szerelemmel° szeret!..

Az Anettnak szóló coming outot az motiválta, hogy még a fiú beismerése előtt
 majdnem szerelmi viszonyt kezdtek (3-7. sor). Tehát ebben az esetben nem a társadalmi
 nyomás, a belső kényszer, vagy más motiválta, hanem kettejük kérdéses viszonya.

Annak ellenére, hogy vallomása épülhetett volna csak a vágy, a jelenlegi párkapcsolati helyzetének vázolására, vagy épp férfiakkal folytatott szexuális gyakorlatokra, ő szinte bocsánatkérően vezette fel, hogy melyik identitáskategóriába sorolja magát („sajnos meleg vagyok”) és csak később fejtette ki, szinte magyarázatképpen az orientációja szexuális (25-30. sor) és érzelmi vonatkozását (31-33. sor). Tehát elemeiben tartalmazta egy queer szempontból is értelmezhető coming out jellemző részeit, de összességében mégiscsak a befogadó számára megkonstruált identitás volt a legfontosabb.

A következő részletben Peti mesél élete első coming outjáról.

Második interjúrészlet

1	Kérd.:	Volt valaha coming outod?
2	Peti:	Ó ° <u>rengeteg</u> .°
3	Kérd.:	Ezekről mesélj egy kicsit, hogy (.) hogy
4		zajlottak ezek.
5	Peti:	A:z első két ember akinek elmondtam↑ az egy
6		(.) évfolyamtársam volt, és egy >konkurens
7		gimnáziumba járó< nálam egy évvel fiatalabb
8		lány.-
9	Kérd.:	É::s milyen formában zajlottak (.) ezek, ha
10		vissza [tudsz -
11	Peti:	[A <legelső>↑ (0.1) az facebookon (.)
12		és olyan formában, hogy én akkor nagyon
13		>beleestem valakibe< (.) és így annyi, hogy
14		>nem tudtam kezelni a helyzetet, és el kellett
15		mondanom valakinek< és akkor elmondtam(.)
16		!hát kedves barátnőm, én azt hiszem!
17		°biszexuális vagyok° és hogy valaki nagyon
18		megettetszett és így↑ (0.3) így.

Peti is rögtön az identitása megnevezésével kezdte coming outját (17. sor), majd csak ezután tért rá az érzelmek diskurzusba történő bevonására (18. sor), annak ellenére, hogy a coming outot az motiválta, hogy Petiben felmerült az igény, hogy az érzelmeiről számoljon be barátnőjének. A másik érdekesség az előbújásával kapcsolatban, hogy írásban valósult meg az említett közösségi oldal chatfunkciója segítségével (11-12. sor),

azonban emiatt nem tér el lényegesen egy személyes, szóban történt coming outtól, hiszen az azonnali üzenetküldésnél ugyanúgy szükség van a másik fél gyors reakciójára és csak a reakcióidő nagyságában, illetve a nonverbális jelek hiányában van jelentős különbség.

A következő részletek a queer szempontból is értelmezhető coming outot mutatják be. Kata és Sára előbújását választottam, mert ezek azok, melyek a hipotézisemben felvetett gondolathoz legközelebb állnak.

Harmadik interjúrészlet

- 1 Kérd.: És volt (.) ettől eltérő szexuális tapasztalatod
2 is?
- 3 Sára: Igen egyszer↑ (0.1) egy másik (0.2)
4 \$hölgyel\$.
- 5 Kérd.: Erről beszámoltál valakinek?
- 6 Sára: Ö::: (0.2) igen. ((nevetés))
- 7 Kérd.: A családnak, barátoknak, kinek?
- 8 Sára: Hát a családomnak nem (0.2) hát azér hhh (.)
9 jobban szeretem megtartani a (.)
10 magánéletemet vagy hát .hhh (0.1) nem
11 gondolom úgy hogy !pont az édesanyámnak
12 tudnia kéne!↑
- 13 Kérd.: Tehát nem érezted szükségét (0.2) hogy ezt
14 bármilyen módon kommunikáld feléjük?
- 15 Sára: Há::t ö:: feléjük nem de:: (.) szerintem azért
16 minden lány úgy érzi hogy \$egy barátnőnek el
17 kell mondani\$
- 18 Kérd.: És ezt hogy (0.1) vezetted elő?
- 19 Sára: Nem, nem vezettem elő↓ e::z például otthoni
20 barátnőmnek .hhh (.) amikor meséltem, akkor
21 csak í:gy (0.1) valahogy így így kibukott
22 belőlem,(.) hogy (.) hogy (0.2) amikor én vele
23 voltam, és akkor jött a döbbenet↑ hogy mi?

24 mi? és akkor így elmondtam, de nem éreztem
 25 úgy hogy ennek olyan nagy súlya van.
 26 Kérd.: És:: a: barátnőd részéről mi volt a reakció?
 27 Sára: Ö:: idegenkedés. Hogy hogy miért, vagy miért
 28 vágytam erre ↑ .hhh majd hozzám vágta, hogy
 29 >mindig is volt benned egy leszbikus hajlam<
 30 hh pedig nem, nem érzem így amúgy (0.2)
 31 inkább csak (.) kíváncsiság.
 32 Kérd.: Ennek az eseménynek a kapcsán felmerült
 32 benned, hogy (0.1) esetleg a lányokhoz
 33 vonzódasz?
 34 Sára. .hh Nem igazán, inkább furcsa volt. (0.2)
 35 Kicsit felfedezni (0.3) hogy milyen
 36 megérinteni úgy egy lányt hogy nem úgy
 37 hogy izé hé te ((finoman megütögeti a vállam))
 38 hanem, hogy tényleg a mellét fogom é::s .hhh
 39 hogy szexuálisan é- ér- érintem meg más más
 40 érzés nagyon. Nem merült fel bennem.

Sára nem is tekinti coming outnak az eseményt, amikor barátnőjének beszámolt egy lánnyal történt szexuális élményéről (20-23. sor), „csak kibukott belőle”, úgy, mintha egy teljesen átlagos, és normatív gyakorlatot osztott volna meg valakivel. Miközben megfogalmazta beszámolóját, nem érezte szükségét, hogy bármilyen identitáskategóriába sorolja magát (20-23.), és előzetes tervezés nélkül, spontán módon konstruálta meg coming outját. Befogadói oldalról azonban rögtön felmerült az identitás kérdése (27-30. sor). Szexuális tapasztalatszerzését nem az orientációját illető kétségek motiválták, hanem a kíváncsiság (30. sor, 34-40. sor), és ennek megtörténte után sem merült fel benne az, hogy ezentúl esetleg leszbikusként gondoljon magára (40. sor). Az eddigi interjúknál a család kérdése nagyon meghatározó volt, és szinte mindenkinél felmerült az igény, hogy előbb vagy utóbb, de szüleikkel is közöljék szexuális irányultságukat. Sára azonban kijelentette, hogy magánéletének éppen ez a része nem tartozik a szüleire (8-12. sor), és ebben is eltér az összes eddigi coming out történettől.

Negyedik interjúrészlet

- 1 Kérd.: Amikor volt ez, erről beszámoltál bárkinek?
- 2 Kata: Barátnőknek.
- 3 Kérd.: És ha vissza tudsz emlékezni, ez hogy zajlott?
- 4 Kata: Részegen kitörtek a dolgok (0.3) \$és
- 5 elmeséltem\$.
- 6 Kérd.: \$Emlékszel bármire belőle? \$
- 7 Kata: (0.3)\$ Hm:: részleteiben igen.\$
- 8 Kérd.: Tegyük fel, hogy azokban az időkben
- 9 járunk, amikor ez a dolog van, és: s épp nem
- 10 vagy részeg ((nevetés)) hogy
- 11 fogalmaztad volna meg,
- 12 Kata: Hát, van egy lány (0.2) akibe szerelmes
- 13 vagyok (0.2) akivel már történt egy-két dolog
- 14 (0.3) de:: nem tudnám neki ezt kommunikál-
- 15 neki °nagyon sok ilyen futó dolga volt°
- 16 úgyhogy nem tudtam volna...és azt tudtam,
- 17 hogy mint barát, barátnak gondol, és akkor
- 18 ezért nem tudtam volna hogy hogyan a
- 19 dolgot...hogyan lehetne úgy kezelni, hogy
- 20 több is van, (de) barátok is maradunk (0.3) hát
- 21 ennek a problematikáját vezettem volna fel.
- 22 Kérd.: És magaddal kapcsolatban felmerült
- 23 benned, hogy esetleg leszbikus vagy?
- 24 Kata: Igen (0.4) de nemtom, mert nem tudom↑ (0.3)
- 25 nem ezt a szót használnám, hogy leszbikus.
- 26 Inkább csak mondjuk vonzódok (.) a
- 27 lányokhoz érzelmi és szexuális szempontból
- 28 is. De nem:: mondanám ezt így () tehát
- 29 inkább csak helyzetek meg szituációk vannak,
- 30 () ki lehet alakítani kapcsolatot.

Sajnos Kata nem tudta teljesen rekonstruálni a coming outját (4-7. sor), ezért megkértem, hogy próbáljon visszaemlékezni és vázolja, milyen módon zajlott volna egy coming out akkoriban (8-11. sor). Alapvetően az érzelmeket, illetve a vágyat emelte ki (12-21. sor), és a leszbikus identitás lehetősége is inkább az én kérdésem (22-23. sor) merült fel benne. Az igenlő válasz után (24. sor) végül revitalizálta nézeteit, és kijelenti, hogy nem használná a leszbikus szót (25. sor), és a további véleményéből kiderül, hogy Katánál a szexualitás- és a vágy-diskurzus markánsan elkülönül (26-30. sor) az identitáskonstruálás kérdéskörétől. Kata is megemlíti Sárához hasonlóan, hogy nem volt előzetes coming out stratégiája, hanem részegen, tervezés nélkül tört ki belőle a vallomás (4-5. sor).

Két-két interjú áttekintése után látható, hogy az identitáskonstruáló, és a queer coming out között nemcsak szóhasználati, és fogalmazásbeli különbségek vannak, hanem a tervezettségben, illetve a szerkezetben is teljesen más jellemzőkkel bírnak. Ezek részben azzal magyarázhatók, hogy más kommunikációs szituációban, más kommunikációs célokkal alkalmazzák ezeket.

5. Queer, mint identitás?

Mindig számos kérdést vet fel, mikor egy alapvetően elméleti jelenség elkezd gyakorlati kategóriaként létezni. A queerelmélet esetében ez abban nyilvánul meg, hogy voltak, akik egyszerűen queerként kezdték definiálni magukat, az elmélet sajátosságai ellenére. Alapvetően már ez a paradoxon is sok fontos vizsgálati aspektust felvet, azonban a szűkebb témával kapcsolatban is több kérdés felmerül. Vajon ez a jelenség befolyásolja a coming outot, és létezik-e ebben az értelemben vett queer coming out, és ha igen, az miben különbözik a többitől?

A kérdések megválaszolásához először tisztázni kell a queer viszonyát a saját maga által definiált identitáskategóriához, ehhez Pálma, Ágnes, és Diána interjújából vizsgálom meg részleteket. Ők voltak azok az interjúalanyok, akiknek volt előzetes tudásuk a queerrel kapcsolatban. A magát leszbikusként definiáló Pálma fél éven keresztül tanulmányozta az elméletet egy egyetemi szeminárium keretében, illetve készített is queer emberekkel interjúkat, Diána és Ágnes pedig queerként definiálja

magát (az interjúk során kiderült, hogy ez nem ennyire adott és egyértelmű, de a fő kiválasztási szempont az volt, hogy az általam biztosított információkon kívül is rendelkezzenek valamennyi háttértudással a témával kapcsolatban). A többi interjúalanyomnak is feltettem a queerrel kapcsolatos kérdéseket, és néhány esetben a téma behatóbb ismerete nélkül is elkezdődhetett egy érdekes párbeszéd a queeről, azonban fontos különbséget éreztem az interjúk stresszhelyzetben kevés információ alapján történő, hirtelen véleményalkotás, és a fent említett három alany között, akiknél a queer napi szinten van jelen az életükben.

Az első és második részletben Pálmát kérdeztem a queer coming outról, a saját queer interjúi és kutatásai kapcsán.

Első interjúrészlet

1	Kérd.:	Mit gondolnak a queerek a coming outról?
2	Pálma:	= ö::: én !kérdeztem! erről↑ és akkor ööm
3		például a <családján:ak> nem mondta hogy
4		<u>queer</u> ↑ mert h::ogy ö::: szerinte a családja így
5		nem (.) nem értené tehát ö::: azért nem
6		mondja az embereknek, ho:::gy (.) mert hogy
7		úgyse értenék hanem >csak annyit mond<
8		hogy van egy barátnője (.) pont.

Pálma rögtön a queer lány családjára utal (1.-4. sor), ami abból a szempontból érdekes, hogy az összes interjúban a családi coming out teljesen más elbírálás alá esett, és teljesen más szempontrendszer alapján értékelődött ki, mint az összes többi, családtól független interjú. Általában ezek sokkal később, nagyobb rákészüléssel zajlottak, a várható rizikófaktor pedig nagyobb volt, mint például a barátoknak szóló coming outok esetében.

Pálma továbbá megemlíti az eddig még nem hangsúlyozott problémát is, hogy a queerelmélet recepciója Magyarországon elég hiányos (4-6. sor). Bár első pillantásra nem tűnik tényezőnek, mégis markánsan befolyásolja a közlő és a befogadó viszonyát. Egy queer coming outot az alapvető stressztényezőkön túl befolyásol, hogy a közlés nagy eséllyel nem az eredeti terveknek megfelelően zajlik. Teljesen más irányba viszi el

a beszélgetést, ha a befogadónak kiegészítő információkat is meg kell osztani azzal kapcsolatban, amit közölni próbált. Egy identitást alakító coming out lényegesen egyszerűbb. Ha valaki megemlíti, hogy ő leszbikus, meleg, biszexuális stb., a befogadó sokkal nagyobb valószínűséggel tudja majd, hogy ez pontosan mit jelent, mert ezek a kifejezések már régóta mélyen a köztudatban élnek. Az interjúrészletből kiderül, hogy a részletben hivatkozott queer lány végül nem az identitása megnevezésével coming outolt (6-7. sor), hanem egy teljesen általános formáját választotta, és a jelenlegi párkapcsolatáról való beszámolóval tudatta szüleivel irányultságát (6-7. sor.). Tehát ez a példa is bizonyítja, hogy az ismeretlenség az elmélet szempontjából nem is feltétlenül negatív tényező: nagyobb eséllyel fog egy queer coming out a vágyak, és gyakorlatok beszámolójáról szólni.

Második interjúrészlet

- 1 Kérd.: Mihez (0.1) ké:pest coming outolnak a
2 queerek?
3 Pálma: (hhh) Ezen már én is gondolkodtam és (0.2)
4 szerin::tem::↑ (0.3) (hhhh) ez egy olyan dolog
5 hogy (0.4) hogy tényleg nem:: (.) sokan tudják
6 mi az a queer. (0.2) És:: (.) ezér (0.1) ()
7 megfogjá- az embe- >az emberek meg fogják
8 tőled kérdezni hogy jó de akkor te most mi
9 vagy.< És akkor te erre azt mondod hogy (0.1)
10 én queer vagyok. (.) Vagy nem mondasz rá
11 semmit, viszont akkor nem értik. És ö:: ez a
12 tudatlanság:: ez szerintem meg fogja tartani a
13 coming outot. (.) Tehát hogy e- hogy ezt e:l
14 kell majd magyaráznod, és el kell majd
15 mondanod hogy te queer vagy.

Pálma itt is a recepció hiányosságát említi meg (3-6. sor), azonban egy teljesen új problémával köti ezt össze: a társadalmi igénnyel, hogy mindenki pontos önmeghatározással tudja magát definiálni. (7-9. sor). Az előző érvelésemnek

ellentmondva jelenti ki, hogy épp ez a tudatlanság lesz az, ami a coming outot megtartja. (9-15. sor). Azonban Pálma lesbikusként definiálja magát, és a queerhez való hozzáállásán is érződik amit a Coming Out és az identitáspolitikai című fejezetben már kifejtettem: az identitáskonstruálás, és a „valamelyik dobozba tartozás igénye”. Az elmélet lényege viszont opposícióban áll ezzel a felfogással. Ha elképzelünk egy olyan társadalmat, ahol mindenki pontosan tisztában van a queer fogalmával, és a magukat queernek tartó emberek ugyanolyan magabiztossággal használhatták ezt a szót, mint a többi kategória elnevezését, akkor a queer is csak „beállna a sorba” a többi közé, és nem progresszív, széles perspektívájú, a többi magába foglaló kategóriaként létezne tovább.

Diána az interjú elején ugyan kifejtette, hogy szerinte a queer alkalmas lenne arra, hogy az LMBT-t, és a heteroszexuálisokat egybefoglaló fogalom legyen, azonban amikor konkrétan a queer és a coming out kapcsolatára kérdeztem rá, érdekes gondolatokat fogalmazott meg.

Harmadik interjúrészlet

1 Kérd.:	Ha mindenki queer, akkor van szükség a
2	coming outra?
3 Diána:	Hát ez esetben nincs, viszont addig amíg nincs
4	alapvető tolerancia a queer csoporton belüli kis
5	csoportok irányában ((nevet)) addig
6	mindenféleképpen szükség van szerintem a
7	coming outra.

Diána annak ellenére, hogy már globális kategóriaként utal a queerre (x-x sor), megemlíti az ezen belüli csoportokat (x sor). Ugyan nevetéssel jelezte, hogy ő is érzi az ellentmondást (x sor), alapvetően ez a megállapítás jól példázza, hogy mennyire nehéz kategóriákon kívül gondolkodni, hiszen a legtöbben ezen kategóriák mentén szocializálódtunk.

Ágnes hosszú monológjának egyik részlete következik, melyben hosszan kifejtette, hogy saját magát sorolja-e bármilyen identitásba, és ha igen, akkor ennek mik a jellemzői.

Negyedik interjúrészlet

01 Ágnes: >?Soha nem tudtam eldönteni magamról<
02 hogy (0.2) hogy azért érzem (én) ilyen
03 idegennek ezeket a kategóriát- (0.3) (tehát) >egy
04 ideig azt éreztem↑ hogy azért érzem idegennek
05 >ezeket a kategóriákat< mer (.) mer ezzel magadat is
06 úgy beskatulyázod és így lehatárolod- jó (most ezzel)
07 hogy queer ezzel nem feltétlenül de mondjuk
08 évekkel ezelőtt én biztosan nem tudtam hogy ez
09 létezik↑ és ööö és mondjuk akkor ijesztő gondolat
10 lett volna arra gondolni hogy én leszbikus vagyok
11 mert() <nem hangzik jól nekem> ööö (.) ami nyilván
12 azért nem hangzik jól, mer (0.1) mer érted. hogy a
13 lesbikus kizárja a többi összes lehetőséget
14 alapvetően meg mert eleve egy olyan sematizált
15 dolog°. De !valamilyen szinten meg (0.1)
16 valószínűleg (0.4) érted hogyha (0.2) hogyha én ezt a
17 szót ((leszbikus)) használtam volna akkor, mikor én
18 beszélek erről a szüleimnek, anyukámnak, vagy a
19 nővéremnek, akkor az !biztos! hogy más irányba vitte
20 volna el a beszélgetést, de én ↑mindig azt mondtam
21 hogy (.) () nagyon °félek, hogy nem tudom hogy
22 most így ↓mi van° és erre még mindig lehet azt
23 mondani, hogy nem, !ezek tök oké érzések! és
24 tudod, kamasz korban ezek a barátságok izé és ha
25 azt mondod, hogy én:: azzal igazából a
26 környezetet is befolyásolod, és elviszed
27 valamilyen irányba.

Annak ellenére, hogy az előzetes információim ellenére Ágnes végül karakteresen kijelentette, hogy ő nem tartja magát queernek, és nem kívánja magát

semmilyen identitásba besorolni. Végül a „legqueerebb” beszélgetés vele történt meg. Nagyon fontos megállapítást tesz azzal, amikor kifejti (5-6. sor), hogy a(z identitás) kategóriák tulajdonképpen leszűkítik a lehetőségeit, akár a saját magáról, akár a világról való gondolkodásban. Megemlíti, hogy néhány éve ijesztő lett volna lesbikusként gondolnia magára (10-11. sor), egyrészt azért, mert nem hangzik jól (12. sor), illetve a másik említett érv, hogy kizárja a többi lehetőséget (13-15. sor). Ez egy olyan megközelítés, mely már nemcsak finoman szembehelyezkedik, hanem teljesen ellentmond az identitáspolitikai üzenetnek. Ágnes nagyon fontos megállapítást tesz azzal, mikor kifejti, hogy a lesbikus szó használata befolyásolja a beszélgetés menetét (18-22. sor) és beszámol a saját stratégiájáról, melynek használatakor inkább vágyakról, érzésekről és félelmekről számol be (22-25. sor). Ennek kapcsán a reakciók is képlékenyebben alakulnak, mint ha említett volna bármilyen identitáskategóriát (25-27. sor).

5. A coming out további lehetséges fajtái

Az identitás körüli kérdések és dilemmák áttekintése után még mindig rengeteg aspektus maradt, melynek mentén érdemes újragondolni a kategóriákat. Ez abból adódik, hogy az előbújás rendkívül összetett folyamat, sok összetevőből áll, és sikerességét is több tényező befolyásolhatja.

5.1. A nonverbális coming out

A coming out a szakirodalom szinte kizárólag verbális cselekménysorozatként tekint, azonban érdemes megvizsgálni, hogy megvalósulhat-e kizárólag non-verbális jelzéseken keresztül. Liang szerint „a coming out szándékát lehet nonverbálisan jelezni, például csak a jobb fülben hordott fülbevalóval, vagy a készlet leküzdésével, hogy elrejtse a meleg újságokat, kellékeket és fényképeket, ha meglátogatják a vendégei.”(Liang 1997:292)¹⁴. Liang szándékról beszél, mely egy felvezető stádiuma lehet egy későbbi coming outnak. Az összes interjúalanyomnak feltettem a kérdést,

¹⁴ Az eredeti szöveg: The intention to come out can be signaled with nonverbal cues, such as wearing an earring only on the right earlobe or suppressing the urge to conceal gay newspapers, paraphernalia, and photographs when guests visit.

hogya vajon létezik-e nonverbális jeleken keresztül történő előbújás, és ha igen, akkor mi számít annak. Végül azoknak az interjúrészleteiből válogattam a kérdés vizsgálatához, akiknek saját bevallásuk szerint már volt coming outjuk, és így jól fel tudják mérni, hogy akár azokhoz képest hova tudnak elhelyezni egy esetleges ilyen jellegű nonverbális jelet.

Első interjúrészlet

- 1 Kérd.: Szerinted ö:::: nonverbális jeleken
keresztül
2 coming outolni? El tudsz képzelni [egy olyan
4 Peti: [például
5 rajtakapnak melegpornó nézés közben? Igen.
6 Kérd.: Hát végülis (0.2) ez is. ((nevetés))
7 Peti: Hallottam ilyenről is↑ (.) Nem velem történt
8 meg. ((nevet))
9 Kérd.: Egy barátod barátjával ((nevetés))
Alapvetően
10 arra gondoltam hogy °pride-os° matrica a
11 biciklin.
12 Peti: Egy matrica? Há:::t szerintem ez baromság↓
13 mer akkor olyanoknak coming outolsz
14 akiknek igazából nem akarsz. (.) Akkor
15 mindenkinek. Aki megnézi. És lehet hogy
16 annak meg (.) az nem nézi meg akinek akarsz.
17 Egyenként minden barátommal leültem és
18 megbeszéltem így (hh) három év alatt.

Peti válaszából kiderül, hogy más elbírálásban részesít egy szituatív (4-5. sor), és egy szimbólumokon keresztül történt (12-16. sor) előbújást, mely utóbbira én mondtam példát. Ha egy félreérthető szituációban rajtakapnak valakit, azt nagyobb eséllyel tartja

coming outnak, mint a másik lehetőséget, ahol utal a lehetőségre, hogy a kódolt üzenet nem éri el a befogadót (16. sor), vagy nem azt a befogadót éri el (13-14. sor), akinek a küldő eredetileg szánja.

Második interjúrészlet

- 1 Kérd.: És:: szerinted létezik coming out kizárólag
 2 non-verbális jelekke=
 3 Diána: = Há::t hogyha konkrétan: egy ö:::
 4 >félreérthetetlen szituációban érik az embert<
 5 akkor !nyilván nonverbálisan is létrejöhet!↑ de
 6 (.) í::gy nem: tudom:: hogy ö::: hogyan lehetne
 7 ezt elmutogatni esetleg jelnyelvvel.((nevetés))
 8 Kérd.: Teszem azt↑ a leszbikusoknál egyezményes jel
 9 a <valamelyik> ujjon hordott gyűrű=
 10 Diána: \$Erre gondolsz?\$ ((rámutat a gyűrűre a
 11 hüvelykujján, nevetés))
 12 Kérd.: \$I::gen i:::gen pont↑ erre.\$ ((nevetés)).
 13 Szerinted van:: ennek ö::: akkora társadalmi
 14 bázisa hogy> mindenki tudja egyértelműen<
 15 hogy a:: hüvelykujjon a gyűrű az azt jelenti?
 16 Diána: Hát azt talán nem, viszont a szivárványt azt
 17 így konkrétan \$már felismerik\$ <hah>
 18 szivárványos nemtom (.) feltűnő ruhadarab (.)
 19 az (0.1) az már szerintem egyértelmű coming
 20 out kivé↑ve hogyha (0.1) mondjuk ember nem
 21 tudja annyira, hogy ez mit jelent, és akkor csak
 22 úgy simán hord egy ilyen sálát °mert volt ilyen
 23 szerintem°. Ez mostanában (igen) divatban van.

Diána is megemlíti a „félreérthetetlen szituáció” jelenségét (4-6. sor). Az interjúrészlet legérdekesebb mozzanata azonban mégis a leszbikusok körében egyezményes jelnek tekintett hüvelykujjon hordott gyűrű (8-12. sor). Annak ellenére, hogy bizonyos körökben valóban egyezményes jelnek számít, és esetleg csoporton belül

különleges jelentéssel bír, ez nem feltétlenül terjed tovább a csoport keretén kívülre. Diána is kifejezi bizonytalanságát ezzel kapcsolatban (16. sor), azonban bevon egy újabb szimbólumot, a szivárványos, feltűnő ruhadarabot (16-20. sor), és eleinte ennek hordását egyértelmű coming outként azonosítja (19. sor), de állítását végül részben relativizálja, mikor rávilágít arra, hogy ez abban az esetben nem igaz, ha valaki véletlenül, „csak simán”, vagy „divatból” vesz fel egy ilyen ruhát (20-23. sor). Mivel annak eldöntésére, hogy vajon a viselő a coming out szándékával visel szivárványszínű ruhákat, vagy a másik lehetőség vonatkozik rá, muszáj verbális eszközökhöz folyamodni, így ez a megállapítás, és ez az érvelés megint nem bizonyíték arra, hogy lehet kizárólag nonverbálisan coming outolni.

Harmadik interjúrészlet

1	Kérd.:	Jó, de coming outnak számít szerinted ez a
2		<u>gyűrű dolog?</u>
3	Pálma:	Ezen még nem gondolkodtam. !Ez egy
4		nagyon jó kérdés.! Ö::: lehet szerintem a
5		része. (0.3) De nem (.) feltétlenül hívnám
6		teljes coming outnak, várnám tőle hogy (.)
7		elmondja.

Pálma a már a második interjúrészletben felvezetett gyűrű-kérdést inkább a coming out részének tekinti (4-5. sor), de ennek kapcsán is felmerül benne a verbalitás igénye (6-7. sor). Painter is azt fogalmazza meg, hogy „egy nő nem egy különleges (nonverbális) cselekményen keresztül válik lesbikussá, hanem azon keresztül, ahogy ezt a cselekményt, illetve cselekmények sorozatát hogyan önti szavakba, és hogy interpretálja (Painter 1981:70). Ha eltekintünk attól, hogy Painter lesbükíti a lesbikusokra a coming out-definícióját, egyet kell vele értenünk. A coming out lényege, hogy a nyelven keresztül lehetőségek tárházát vonultatja fel, és rengeteg árnyalat létezik, melyet kizárólag verbálisan lehet érvényre juttatni. Ráadásul queer szempontból – még ha el is fogadnánk, hogy így is teljes értékű, és félreérthetetlen coming out jön létre – akkor is értelmezhetetlen marad. Vegyünk egy gyakorlati példát. A rövid haj viselését a nők körében gyakran a lesbikusokhoz kötik. Az egyik ismerősöm hirtelen felindulásból egyik napról a másikra levágatta néhány centiméteresre az addig derékig érő haját, és ezek után többen is döbbenten kérdezték tőle, hogy mióta lesbikus, nem is tudták róla, és azt hitték, boldog heteroszexuális párkapcsolata van. Ő pedig egyáltalán nem értette,

miért történik mindez, és nem győzte megmagyarázni, hogy semmi ilyen nem áll a háttérben.

Ebből is látszik, hogy a „félreérhetetlen szituáción keresztül” történt coming outot is fenntartással kell kezelnünk, mert lehet, hogy szexuális gyakorlatainkról a szemlélő tudomást szerez, de nagy valószínűséggel rögtön identitáskategóriához fogja kötni. Ráadásul a coming out egyik lényeges célja, hogy a végrehajtása során a közlő a saját igényeinek legmegfelelőbb módon kommunikálja az általa fontosnak tartott információkat, ez pedig verbalitás nélkül igencsak nehezen valósulhatna meg.

5.2. Coming out a verbalitáson túl

Itt is, mint a nonverbalitásról szóló fejezetben azoknak az interjúiból válogattam, akik már coming outoltak, mert egy hirtelen feltett kérdésre adott hirtelen válasz nem feltétlenül tükrözi a válaszadó teljes és átgondolt véleményét, másrészt pedig objektívan nézve a témát teljesen eltérő következtetések jelenhetnek meg, mint egy olyan ember esetében, aki többszörösen átgondolta a mondanivalóját, mert szüksége volt az állásfoglalásra, és ezáltal sokkal kialakultabb véleménnyel rendelkezik.

Először is, érdemes foglalkozni a befogadó szerepével. Általában kizárólag a közlő oldaláról vizsgálják a kérdést, azonban a téma kényessége, illetve speciális adottsága miatt nagy hangsúly tevődik a befogadó szerepére, illetve viselkedésére. Például Kitzinger számol be egy olyan esetről, melynek során az egyik diákja tulajdonképpen coming outolt a csoportnak, erre viszont a hümmögésen túl nem érkezett semmiféle válaszreakció, így az előbújó elbizonytalanodott a coming out sikerességében (Kitzinger 2000).

Tehát elképzelhető, hogy formailag egy coming out jön létre, de ha a befogadó az elmaradt reakció miatt ezt nem tekinti annak, ez a jövőbeli coming outok lehetőségét is csökkenti, így a befogadói oldal reakciója végképp felértékelődik.

Első interjúrészlet

1	Kérd.	Ö:: fü- függ szerinted a coming sikeressége
2		attól hogy (.) mit reagál a befog↑adó↑ >tehát
3		mondjuk< kell valami megerősíté[s?
4	Peti:	[>Kell kell

- 5 kell<. () én mindig kaptam °megerősítést°.
- 6 (0.1) Nem tudom mi lett volna↓ ha nem. (0.1)
- 7 Biztos kicsit összetörtem↓ volna. Ha meg
- 8 megvertek volna, akkor meg eltörtem volna.
- 9 ((nevetés))
- 10 Kérd.: Volt már olyan, hogy negatív (.) reakciót (.)
- 11 kaptál?
- 12 Peti Nem.

Peti kiemeli a válaszreakció fontosságát (6-7. sor), illetve humorosan utal a negatív válaszreakció lehetőségére (7-9. sor), mely akár tettelegességig is fajulhat. Az interjún kívüli beszélgetéseink során kifejtett félelméhez kapcsolódik ez, hogy alapvetően a coming out a lelkieken kívül is tartogat rizikófaktorokat, például verbális vagy testi bántalmazás, mely a homofóbiából ered, és ez is rávilágít a befogadó reakciójának kulcsszerepére.

Második interjúrészlet

- 1 Kérd.: És:: ö::: mondjuk (0.2) mondjuk a:: (0.2)
- 2 befogadói reakció (.) mennyire számít?
- 3 Ágnes: Hát (ez) nyi↑lván nagyon számít, nekem a gim:i óta
- 4 nagyjából u:gyanazok a barátaim és hogy ők meg (.)
- 5 úgy reagálnak↑ hogy \$legyen kedvem erről
- 6 beszélni\$ vagy érdeklő őket megkérdezi- vagy (.)
- 7 mituddomé- de csak >annyi mondjuk hogy< van
- 8 egy kapcsolatom↑ és megkérdezik hogy mi van az
- 9 x y-nal, és ö::: akkor ez téma és ez király.

Ágnes a téma kapcsán a reakció létfontosságú voltát(3. sor) emeli ki, illetve kitér a pozitív reakció fontosságára (8-9. sor). Annak ellenére, hogy a coming outot követő közvetlen reakcióra nem hoz példát, ennél a példánál jól meg lehet figyelni a későbbi, ebből következő hatásokat, tehát a coming out által felvezetett témát a további

diskurzusokban is várhatóan ugyanazzal a reakcióval reagálják majd le, mint közvetlenül a coming out után.

Egy másik vizsgálható aspektus a kényszerített, illetve a belső elhatározásból született coming out. A társadalmi kényszerre most nem térnék ki, mert az egy nagyon messzire vezető, és nehezen értékelhető témakör lenne, inkább az olyan szituációkat vizsgálom, ahol jelen van egy vagy több, a társadalminál szűkebb kényszerítő erő és tényező. Vajon befolyásolja a coming out sikerességét, ha tulajdonképpen „rákényszerítik” az embert, vagy ez egy elhanyagolható tényező, és nem a motiváción lesz a hangsúly, hanem a megvalósult cselekményen?

Harmadik interjúrészlet

- 1 Kérd.: El tudsz képzelni egy olyan szituációt
hogyan
- 2 valaki (.) kényszer (.) hatására coming outol?
- 3 Peti: (0.3) Igen.
- 4 Kérd.: Például?
- 5 Peti: Hát mondjuk titokban:↓ (.) jár valakivel és
6 akkor az illető >szeretné ha felvállalná< (0.2)
7 és így °kierőszakolja° (0.1) és így #elszólja
8 magát#;
- 9 Kérd.: Ö:: és és ha kényszer hatására történik egy
10 coming out↑ akkor az (0.1) olyan értékűnek
11 számít mintha ez belső:: készítésből jönne?
- 12 Peti: Hát a:: környezet számára igen, belülről (.)
13 gondolom ez egy kicsit megterhelő meg rossz,
14 meg \$szóval nem jó. Nem szabad.\$

Peti egy olyan szituációt említ meg példának, melyet alapvetően nem is vettem számításba, méghozzá egy kapcsolaton belül felmerülő igényt arra, hogy valaki coming outoljon. (5-7. sor). Ez lényegesen különbözik az általam végiggondolt szituációktól (például ha a személy környezete egy gyanú alapján kikényszeríti a vallomást), ennek ellenére a jelenség megközelítésén nem változtat, mert mindkettő ugyanazon vizsgálati szempont alá esik. Peti továbbá kiemeli a negatív, lelki hatásokat (egy kevés humorral

fűszerezve) (12-14. sor), illetve kitér a szubjektív-objektív nézőpont közti lényeges különbségre (12. sor).

Negyedik interjúrészlet

- 1 Diána: A más::ik ami:: olyanabb volt, az az amikor
2 osztálytársaim: állították (.) így nekem: (0.1) 3
3 ezt a kérdést hogy ő: most akkor
4 tulajdonképpen leszbikus vagyok-e mert nekik 5
5 nagyon úgy tűnik\$↑ .hhh és ő:: (.) ez így
6 elmesélve elég brutálisan hangzik mármint így 7
7 (.) elég felkavaró:: (.) de↑ tényleg az, de ettől
8 függetlenül teljesen barátságosan tették ezt és 9
9 én:: onnantól kezdve vállalom fel tényleg
10 abszolút mindenhol.
11 Kérd.: És erre mit tudtátok >tehát< ez volt a pontos
12 kérdés, hogy te akkor most leszbikus vagy↑ és 13
13 akkor így odaálltak eléd [hogyz
14 Diána: [Igen tehát legalább 15
15 húszan \$tehát így egyszerre így az egész
16 osztály\$ és hát mondtam, hogy hát (.)\$akkor
17 igen\$ ha ez ennyire nyilvánvaló, akkor minek
18 titkoljam↑ és:: megnyugtattak hogy nincs ezzel
19 semmi gond.

Még mielőtt rátértem volna Diánával a kényszerített illetve a „természetes” coming out közti vizsgálatra, saját magától megosztott velem egy olyan történetet, ahol egy kisebb közösség kényszerítette ki belőle a vallomást arra a gyanúra alapozva, hogy ő leszbikus, mert „elégé úgy tűnik” (5. sor). Ezzel a felvezetéssel az osztálytársak megtagadták tőle azt a lehetőséget, hogy szabadon fogalmazza meg coming outját, egyszerű eldöntendő kérdéssé redukálták ezt az összetett folyamatot (16-17. sor). Diána utólagos visszaemlékezése és beszámolója arra utal, hogy ez a jelenet komoly traumatikus élményként maradt meg benne. Ezt a 6-7. sorban konkrétan meg is fogalmazza, de a szöveg szaggatottsága, a szünetek átlagosnál gyakoribb használata, és egyes magánhangzók nyomatékos kiejtése is erősíti. Ennek ellenére globálisan nézve

egy pozitív jelenségnek lehetünk tanúi, hiszen az osztálytársak részéről ez jóindulattal valósult meg (8. sor), illetve a szituáció végkicsengése az lett, hogy a közösség biztosította Diánát az elfogadásról (18-19. sor).

A következő interjúrészlet szintén a Diánával készült beszélgetésből származik, de ebben a részletben az előzőhöz képest szinte objektív véleményt fogalmaz meg:

Ötödik interjúrészlet

- 1 Kérd.: Van különbség kényszerített és: (.)
belülről jövő
- 2 coming (0.1) out között,
- 3 Diána: .hhh Hát: ö:: mind a kettőre volt nálam példa
- 4 de:: (0.2) igazából ez egy sokkal neccesebb
- 5 helyzet mikor nekem: (0.1) szegezik a kérdést,
- 6 >mindenképpen válaszolnom kell rá valamit<
- 7 hogyha magamtól mondom el, azt nyilván
- 8 önszántamból teszem és:: ö:: sokkal nyugodtabb.

Itt Diána Petiéhez hasonló véleménynek ad hangot. Ahogy az előző kiemelt részben, itt is megjelenik a lelki tényező kiemelése, hogy egy általa is akart coming out jóval nyugodtabb, és kevésbé megterhelő, esetleg megalázó, mint egy kényszerített.

Abban a kérdésben, hogy a coming out egyszeri, vagy többszöri esemény, elég nagy egyetértés van a téma kutatói között. „Ami a coming out történeteket egyedülállóvá teszi, az az, hogy nem lehet egyszeri eseményként bemutatni, mint például a napot, amikor valaki vallásos lett, hanem csak élethosszig tartó események sorozataként” (Wood 1997:258). Penelope és Wolfe véleménye szerint „a coming out történetek gyakran olyan önfelismerési és elfogadási folyamatról számolnak be, melyek évekig vagy akár évtizedekig is tartanak” (Penelope és Wolfe 1989:10). Kitzinger és Land szintén azt deklarálja, hogy „a coming out visszatérő esemény a leszbikus és a meleg emberek életében.” (Kitzinger és Land 2007:148). A folyamatjelleg miatt felmerül a kérdés, hogy vajon a belső felismerés és beismerés része-e a coming outnak. Valószínűleg igen, de a kérdés részletes vizsgálatára nem térek most ki, mert a

megvalósult és verbalizált coming outot szinte vizsgálhatatlan módon és csak közvetetten befolyásolják az esemény előtti rejtett, belső folyamatok.

8. A vizsgálat módszertana

A kutatás egyik legelső, már a kezdetekkor felmerülő problémája az elnevezések használata volt. Annak ellenére, hogy a queerelmélet szempontjából üdvös lett volna kikerülni a fennálló kategóriákat, elnevezéseket, és esetleg újakat alkotni, végül ezt az ötletet elvettem, mert ahhoz, hogy a téma végül teljesen világos és érthető legyen, úgy gondoltam, hogy egyszerűbb a már létező és elfogadott kategóriák mentén felépíteni a dolgozatot. Még ha nyelvileg készen is állnánk a minden igényt kielégítő megnevezések használatára (mely még nem következett be, hiszen a szexualitással kapcsolatos szavaink még eufemisztikusan is maximum hagyományörzőnek nevezhetőek), akkor is időbe telne, míg ezek a kifejezések elfoglalnák a helyüket a köznyelvben, és megteremtenék a kibővített diskurzus lehetőségét.

A másik lényeges, és érzékeny feladat a megfelelő interjúalanyok kiválasztása volt. A mennyiségi szempont helyett a minta diverzitása volt a fő cél: arra törekedtem, hogy a legkülönbözőbb szexuális kisebbségek tagjait vonjam be a vizsgálatba, azonban arra ügyeltem, hogy az alanyok nagyjából azonos életkorúak legyenek, és az iskolázottságuk tekintetében is körülbelül hasonló szinten legyenek. Ezeknek a szempontoknak a bővítése azért nem volt szempont, mert a területen végzett eddigi kutatások is ilyen szempontból összetartó mintákkal dolgoztak, illetve rengeteg olyan kérdés és aspektus merülne fel, mely hosszabb, és új kutatásokat igényelne.

A témából adódott, hogy nem kvantitatív vizsgálatot folytattam. Amellett, hogy a genderkutatás módszertana alapvetően a kvalitatív társadalomtudományi megközelítést preferálja, valószínűsítem, hogy egy rövid, de jelentős mennyiségű kérdésből álló kérdőív, mely sok emberhez eljut, nem tudott volna olyan őszinte, és pontos képet mutatni a coming outról, mert éppen a személyesség, és a részletek kifejtése sikkadt volna el, ami egy ilyen kényes és bizalmas témánál félrevezető eredményre juttathatott volna. Az alanyok kiválasztásakor az elsődleges szempont nem az volt, hogy ők milyen identitáskategóriákba sorolják magukat, hanem inkább az, hogy a lehető legváltozatosabb szexuális gyakorlatokat folytassák. Ez azért fontos, hogy a lehetőségekhez képest legváltozatosabb nézőpontokat mutassam be, és ezáltal a legtöbb

oldalról körüljárhassam a témát. Mivel a kérdések nagy százaléka szexuális szokásaikkal foglalkozik, ezért az interjúalanyok elsősorban a közeli ismeretségi körömből kerültek ki, mert feltételeztem, hogy könnyebb megnyílni egy olyan ember számára, aki régebb óta ismeri őket, és nem vadidegenként faggatja őket kérdésekről, melyeket általában a barátaival is ritkán beszélt át az ember. Az előismeret továbbá azért is előny volt, mert előéletükről, és jelenlegi helyzetükről is alapos tudással rendelkeztem, ami megkönnyítette a szelektálást.

Néhány interjúalannal azonban egészen más úton kerültem kapcsolatba, az ő esetükben minimális, a lehetséges szexuális orientációjukra vonatkozó alapvető információkkal rendelkeztem csak.

Érdekes tapasztalat volt, hogy az alanyok – egy kivétellel – nők, annak ellenére, hogy a kutatás elkezdésekor körülbelül fele-fele arányra számítottam, illetve terveztem. Több férfi ismerősöm nem vállalta az interjút annak ellenére, hogy hétköznapi szituációban már számos alkalommal beszámoltak szexuális szokásaikról, érdeklődésükről, illetve párkapcsolataikról. A „megüresedő” helyekre pedig kizárólag női jelentkezőket találtam. Ezt azzal magyarázom, hogy a két férfi között megnyilvánuló szerelmi vagy szexuális kapcsolat még mindig sokkal nagyobb tabunak számít, mint két nő esetében.

A vizsgálat során alkalmazott módszer a félstrukturált interjú volt. Mivel elsődlegesen coming out történetekre voltam kíváncsi, épp csak annyira szándékoztam irányítani a beszélgetést, hogy a kívánt információkat megtudjam, de az elsődleges szempont az volt, hogy az interjúalany minél szabadabban fogalmazhassa meg a saját coming out narratíváját. Az identitásra vonatkozó kérdések szándékosan szorultak háttérbe az interjú vázlatának készítésekor. Minél jobban próbáltam az interjúalanyra bízni, hogy fontosnak tartja-e megemlíteni, hogy saját magát milyen identitásba sorolja, ha erre egyáltalán van igénye. A vizsgálat során a standard kutatásetikai szempontokat követve jártam el, azaz a résztvevőket tájékoztattam a kutatás céljairól, beleegyezésüket kérem az interjú felvételébe, biztosítottam őket arról, hogy a felvételeket rajtam (és esetleges lejegyzési nehézségek esetén a konzulensemén) kívül más nem fogja meghallgatni. Az anonimitást illetően is szakszerűen jártam el, minden alany saját magának választhatott álnevet, ha erre igénye volt, ha pedig nem, akkor utólag tettem anonimá az interjúkat. Az esetlegesen a témával kapcsolatban felmerült kérdéseiket az interjú után válaszoltam meg, nehogy az elképzeléseimmel, vagy a nézőpontommal befolyásoljam a személyes véleményüket.

8.1. Az interjúalanyok rövid bemutatása

Az első interjúalanyom a 22 éves, jelenleg egyetemista Kata volt, aki élete első szexuális viszonyát egy lánnyal folytatta, de azóta több heteroszexuális kapcsolata volt, illetve van jelenleg is. Az első kapcsolatáról annak idején csak keveseknek számolt be (többek között nekem is), és sosem kötötte magát ennek kapcsán semmilyen identitáshoz. Katát több, mint nyolc éve ismerem, jelenleg szobatársak vagyunk.

A második a szintén 22 éves egyetemista Pálma volt, aki egy-két heteroszexuális kapcsolatot követően, néhány éve már lesbikusként definiálja magát, és azóta is kizárólag lányokkal alakított kapcsolatot. Aktívan részt vesz az LMBT eseményeken, és egy egyetemi feladat keretében már foglalkozott queerekkel, illetve a coming out jelenségével. Őt is nyolc éve ismerem, gimnáziumi osztálytársak voltunk.

Egyetlen férfi interjúalanyom a 24 éves Peti volt, aki 16 éves korában elsőként nekem comingoutolt, és azóta biszexuálisként, illetve homoszexuálisként definiálja magát, ennek ellenére homofóbnak tartja magát, és férfiakkal folytatott szexuális- és párkapcsolatai ellenére még mindig a férfi-nő kapcsolatokat tartja normatívnak. 7 éve ismerem, és végigkövettem a folyamatot, ahogy felismerte magában az azonos neműkehez vonzódást, és egy hosszabb depressziós, magát elfogadni képtelen korszak után végül kommunikálta az éreklődését a környezetének, és azóta többé-kevésbé nyíltan vállalja identitását – mely azonban azóta is folyamatosan formálódik, és találkozásról találkozásra más öndefiníciót alkalmaz.

Sára életében egyetlen alkalommal létesített szexuális kapcsolatot azonos nemű személlyel, de Katához hasonlóan a beszámolóí során ő sem kötötte identitáshoz ezt az alkalmat. Szintén nyolc éve ismerem, Vele is gimnáziumi osztálytársak voltunk, azóta is tartjuk a kapcsolatot, bár elég ritkán találkozunk.

Diánával és Ágnessel kapcsolatban csak annyi előzetes tudással rendelkeztem, hogy queerként definiálják magukat, és ismeretlenül vettem fel velük a kapcsolatot. Róluk annyi információval rendelkezem, amennyit megosztottak velem az interjúk során – például Ágnesről az interjú készítése közben illetve utána kiderült, hogy tulajdonképpen még queerként sem definiálná magát.

9. Összegzés

Az interjúk alátámasztották a hipotéziseimet, miszerint létezik olyan coming out, mely nem konstruál új LMBT...-identitást, illetve létezik olyan coming out, mely queer szempontból is értelmezhető. Kirajzolódott a szövegek vizsgálata során egy olyan tendencia is, hogy azok, akik valamilyen identitáskategóriába tartozónak vallott magukat, azok coming outjaikat is erre a tényre építették fel, és az elsődleges céljuk, hogy identitásukról számoljanak be, a vágy és szexuális gyakorlat diskurzusai pedig csak másodlagos szerepet tölthettek be. Azok viszont akik nem gondolkoznak kategóriákban, vagy tudatosan nem sorolták magukat identitásokba, máshogyan konstruálták meg előbújásaikat, és észrevehetően más jellegű coming out történetekről számoltak be. Természetesen egy kvalitatív minta alapján nem lehet olyan következtetéseket levonni mint egy kvantitatív vizsgálat által szolgáltatott adatmennyiség alapján, azonban a jelenség tényleges létezését bizonyítja, mely későbbi kutatási eredményekkel kiegészítve fontos megállapítások alapjául szolgálhat.

10. Bibliográfia

BARTOS, MICHAEL 1993. Meanings of Sex Between Men. Australian Government Publishing Service. Canberra.

CAMERON, DEBORAH –KULICK, JOHN 2003. Language and sexuality. Cambridge University Press. Cambridge.

CHIRREY, DEBORAH A. 2003. 'I hereby come out': What sort of speech act is coming out?. In: Journal of Sociolinguistics 7/1 2003:24-37.

DOWSETT, GARY W. 1991. Men Who Have Sex with Men: National HIV/AIDS Education. Australian Government Publishing Service. Canberra.

FOUCAULT, MICHEL 1996. A szexualitás története – A tudás akarása. Atlantisz. Budapest.

JAGOSE, ANNAMARIE 2003. Bevezetés a queer-elméletbe. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest.

JEFFERSON, GAIL 2004. Glossary of transcript symbols with an introduction. In: LERNER, GENE H. szerk., *Conversation Analysis: Studies from the first generation*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia.

KITZINGER, CELIA 2000. Doing feminist conversation analysis. In: *Feminism & Psychology* 2000:10 163.

KITZINGER, CELIA – LAND, VICTORIA 2007. Closet Talk: The Contemporary Relevance of the Closet in Lesbian and Gay Interaction In: CLARKE, VICTORIA – PEEL, ELIZABETH szerk., *Out in Psychology: Lesbian, gay, bisexual, trans and queer perspectives*. John Wiley & Sons Ltd. Anglia.

LIANG, A.C. 1997. The Creation of Coherence on Coming-Out Stories. In: LIVIA, ANNA – HALL, KIRA szerk., *Queerly Phrased: Language, Gender, and Sexuality*. Cambridge University Press. Cambridge. 287-309.

LIVIA, ANNA – HALL, KIRA 1997. *Queerly Phrased: Language, Gender, and Sexuality*. Oxford University Press. Cambridge.

MILANI, TOMMASO M. 2013. Whither linguistics landscapes? The sexed facets of ordinary signs. *Tilburg papers in Culture Studies* 53.

TILSEN, JULIE – NYLUND, DAVID 2010. Heteronormativity and Queer Youth Resistance: Reversing the Discourse. In: LYNDSEY MOON szerk., *Counselling Ideologies*. Ashgate. Anglia.

WARNER, MICHAEL 1993. *Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory*. University of Minnesota Press. Minneapolis.

WOOD, KATHLEEN M. 1997. Narrative Iconicity in Electronic-Mail Lesbian Coming-

Out Stories. In: LIVIA, ANNA – HALL, KIRA szerk., *Queerly Phrased: Language, Gender, and Sexuality*. Oxford University Press. Cambridge. 257-273.